

PAPER DETAILS

TITLE: Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan Politikası ve Bu Politikanın Dünya Siyasetinde Önemi

AUTHORS: Süleyman ÖZMEN

PAGES: 1306-1319

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2355336>

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan Politikası ve Bu Politikanın Dünya Siyasetinde Önemi*

Süleyman ÖZMEN¹

Öz

Yüzyılın başından beri Çin'in yükseliş i küresel tartışmalara yol açmıştır. Bugün, Çin'in uluslararası jeopolitik üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda ekonomik anlamdaki büyümesi ile siyasi zayıflığı arasındaki paradoks, Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)'nin politikalarını önümüzdeki dönemde daha agresif hale getirebilir. Özellikle son 10 yılda sessiz bir şekilde ekonomik büyümesi ile dikkat çeken Çin, küresel rekabette daha hissedilir hale gelmektedir. Esasen, Çin'in ekonomik ve teknolojik anlamda yükseliş i, askeri modernizasyonunu da hızlandırmasını sağladı. Bu gelişmeler 9,6 milyon kilometrekarelik yüzölçümü ile Kanada ve Rusya'dan sonra dünyanın üçüncü büyük ülkesi olan Çin'in, Asya'da tehdit olarak görülmeye başlamasına yol açmıştır. Nihayetinde 6 Ekim 2021 tarihinde Tayvan Savunma Bakanı Chiu Kuo-cheng, Çin ile Tayvan ilişkilerinin son kırk yılın en gergin ve en kötü döneminde bulunduğunu ifade etti. Bakan Chiu Kuo-cheng, ayrıca Çin'in 10 yıl içerisinde Tayvan'ı tamamen işgal etme kabiliyetine sahip olacağını söyledi. Çin Halk Cumhuriyeti, Tayvan Savunma Bakanının BBC'de yapmış olduğu bu açıklamalar karşısında adanın (Tayvan) anakaraya birleştirilmesi için güç kullanma ihtimalini yalanlamadı. Bu açıklamalar ışığında Çin anakarasının yükseliş i karşısında bölgesinde ve dünyada etkisini kaybetmeye başlayan Tayvan'ın, önümüzdeki süreçte Çin açısından bölgesel bir "stratejik rekabet" meselesi olacağı düşünülmektedir. Bu makalede, Çin'in Tayvan politikası ve bu politikanın yol açabileceği gelecek senaryoları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çin, Tayvan, Küresel Güç, Çatışma, Dünya Siyaseti

Taiwan Policy of the People's Republic of China and Its Importance in World Politics

Abstract

Since the turn of the century, the rise of China has sparked global controversy. Today, the looming influence of China in international geopolitics is an undeniable fact. In this context, it is thought that the paradox between China's growing purchasing power and its political weakness may make Chinese policies even more aggressive in the coming period. China, which has attracted attention with its silent economic growth in the last 10 years, is becoming more noticeable in global competition. In fact, China's economic and technological rise has enabled it to accelerate its military modernization. These developments caused China, which is the third largest country in the world after Canada and Russia, with an area of 9.6 million square kilometers, to be seen as a threat in Asia. Finally, on October 6, 2021, Taiwan's Defense Minister Chiu Kuo-cheng stated that China-Taiwan relations are at their most tense and worst period in the last 40 years. Minister Chiu Kuo-cheng also said that China will have the ability to fully occupy Taiwan by 2025. China did not rule out the possibility of using force to unite the island (Taiwan) with the mainland in the face of these statements made by the Taiwanese Minister of Defense on the BBC. In the light of these explanations, it is thought that Taiwan, which has begun to lose its influence in the region and in the world, in the face of the rise of the mainland of China, will be a matter of regional "strategic competition" for China in the coming period. In this article, China's Taiwan policy and the future scenarios that this policy may lead are discussed.

Key Words: China, Taiwan, Global Power, Conflict, World Politics

Atıf İçin / Please Cite As:

Özmen, S. (2022). Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tayvan politikası ve bu politikanın dünya siyasetinde önemi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1306-1319.

*Bu makale, 26-28 Haziran 2022 tarihlerinde Chicago/ABD'de düzenlenen II. International Liberty Interdisciplinary Studies Conference'nda sunulan "The Importance of China's Taiwan Policy in World Politics" başlıklı bildirinin geliştirilmiş ve revize edilmiş halidir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi - İstanbul Rumeli Üniversitesi Küresel Politikalar Araştırma ve Uygulama Merkezi (RUPAM), suleyman.ozmen@rumeli.edu.tr

 ORCID: 0000-0003-4102-5733

Geliş Tarihi / Received Date: 05.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 28.04.2022

Giriş: Tayvan Meselesinin Çıkış Nedeni, Tarihsel Arka Plan ve ÇHC'nin Bölgesel Sorunları

1895 tarihinde Japonya, Çin-Japon Savaşı'nın kazananı oldu. Savaşın sonunda Çin, Tayvan'ı Japonya'ya savaş tazminatı olarak terk etmek zorunda kaldı. II. Dünya Savaşı'nın kaybeden tarafında olan Japonya, daha önce elde etmiş olduğu Çin topraklarının kontrolünden vazgeçmek zorunda kaldı (Çolak, 2009, s. 22). Savaşın dolaylı kazananlarından biri olan Çin Cumhuriyeti (ÇC), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere'nin de onayıyla Tayvan'ı 1945 ile 1949 arasındaki dönemde yeniden anakaraya birleştirdi. Ancak takip eden yıllarda Çin'de patlak veren iç savaş Çin ve Tayvan'ın tekrar fiili olarak ayrılmasına yol açtı. Bu iç savaşın neticesinde 1911 yılında kurulan Çin Cumhuriyeti bugün ki Tayvan olurken geri kalan topraklar da ÇHC olmuştur (Chen, 2015, s. 54).

Çin'in Tayvan ile sorunsal ilişkisi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Çin'de Komünist Parti ile Milliyetçi Parti arasında devam eden iç savaşın 1949'da Mao Zedong liderliğindeki Çin Komünist Partisinin zaferiyle sona ermesiyle başlamış ve Ekim 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti'nin (ÇHC) kurulması ve devamında mağlup Çin Milliyetçi Partisi Kuomintang'ın (KMT) lideri Chiang Kai-shek'in, Kuomintang (Milliyetçi Parti) dışındaki tüm tarafların Tayvan adasında faaliyet göstermesini yasaklamış ve Çin Cumhuriyeti'nin fiili olarak elinde kalan son toprak parçası olan Tayvan'ı kurmasıyla kronik kriz süreci tescillenmiştir (Sullivan, 2021).

Çin İç Savaşı, ÇHC ile ÇC arasındaki çatışmayı konu alır. Bu çatışmanın arkasından vuku bulan ihtilaf, Tayvan Adası ve Tayvan'a ait olduğu öne sürülen adaların statüsü ve egemenliği hakkındadır. Bu adalar; Penghu Adaları, Yeşil Ada, Orkide Adası ve tarihsel olarak Fujian eyaletine bağlı Kinmen, Matsu Adaları, Guangdong (Platas Adaları) ve Hainan eyaletine bağlı Taiping Adasıdır (Sutter, 2006, s. 17).

ÇHC, Tayvan'ı anakaradan ayrı bir eyalet olarak görürken, aslında Tayvan'ı yöneten ÇC de, 1949 yılında kurulduğunda ÇHC'ni kendisinden "ayrı" kabul etmekte ve kendisini ayrı bir devlet olarak görmektedir (Oğan, 2009, s. 6). KMT, ÇC'nin 1971 yılına kadar tüm Çin'in tek legal hükümeti olduğunu iddia etmeye devam etti. Ancak 1971'de 2758 sayılı Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu Kararı, ÇHC'nin temsilcilerini "Çin'in BM'deki tek meşru temsilcileri" olarak tanıması üzerine ÇC bu iddialarından vazgeçmek zorunda kaldı. Ancak her ne kadar fiili ve söylemsel olarak vazgeçse de resmi olarak devam etmektedir (Mendoza ve Wang, 2018, s. 241).

1949 yılından itibaren Mao döneminde daha içe dönük politikalar izleyen ÇHC, Marksist-Leninist ideolojiyi benimsemenin yanı sıra Mao sonrası dönemde zaman zaman liberal politikalar da uygulamıştır. Çin dış politikasının kökleri esasında Çin'in tarihi mirasına, dünya görüşüne, Marksizm, Leninizm ve Maoizm unsurlarına dayanır (Yılmaz, 2008, s. 83). Ancak 1977'den sonra dünyaya açık, tüm küresel ve bölgesel devletler ve uluslararası örgütler ile ilişkilerini geliştirmeye gayret eden, dış politikasını çok yönlü hale getirmeye çalışan bir Çin karşımıza çıkar (Quackenbush, 2018, s. 77). Özellikle 1980'li yıllarda Marksizm'in etkisi Çin dış politikası üzerindeki azalmaya başlar. Günümüzde ise ÇHC'nin önemli dış politika konularında kararlı bir tutum izleyerek; ülkenin askeri ve ekonomik kapasitesini geliştirmeye çalıştığı, güvenliğini ve toprak bütünlüğünü en üst seviyede sağlamaya çalıştığı görülmektedir (Ermağan, 2014, s. 22). ÇHC üzerinde her ne kadar Marksist ideolojinin etkilerinin azaldığı söylene de Hong Kong modelini ısrarla uygulamaya çalıştığı Tayvan üzerindeki istek ve beklentileri hiçbir zaman azalmamıştır.

Öte yandan ÇHC, komşu ülkeleriyle olan sınır problemlerinin çözülmesi arzusunda olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda 1960'lı yıllarda Nepal, Myanmar (Burma), Moğolistan ve Afganistan ile sınır anlaşmazlıklarını çözmüş ve son yıllarda da Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ile olan sınır problemlerini gidermiştir. Hindistan ile olan sınır anlaşmazlığını çözmek için ise müzakere sürecini başlatmayı teklif etmiştir (Demirkol, 2011, s. 3). Ancak ÇHC'nin toprak ile ilgili sorun alanları ile insan hakları sorun alanları ciddi olarak devam etmektedir. Rusya ile olan sınır meselesi, Tayvan ve Hong Kong'la sorunları halen aktif olarak devam etmektedir. Ayrıca ÇHC, bilhassa Doğu Türkistan ve Tibet sorunları sebebiyle göz önünde olup, demokrasi karşıtı tavırları ve insan hakları ihlalleri ile suçlanmaktadır (Wolfe, 2004, s. 37). Hong Kong'daki ÇHC aleyhtarı protestoları engellemek ve Hong Kong'daki egemenliğini daha da pekiştirmek adına çıkartmış olduğu yeni Ulusal Güvenlik Kanunu'na rağmen sorunlar yaşamaya ve uluslararası haber alma organlarında açık olarak ifade edildiği üzere insan hakları ihlallerinde bulunmaya devam etmektedir. Tayvan meselesi konusunda ise ÇHC'nin agresif politikalar izlediği ve adadan asla vazgeçmeyeceği mesajının sürekli yinlendiği güncel haberlerle karşılaşmaktayız.

24 Şubat 2022’de başlayan Rus-Ukrayna savaşına tüm dünya tanıklık ederken ÇHC Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Hua Chunying, düzenlediği bir basın toplantısında; Tayvanlı yetkililerin Ukrayna meselesini, Tayvan’ın Çin ile çatışma halindeki durumuyla karıştırdıklarını söyledi (France 24, 2021). Ukrayna meselesinin ortaya çıkmasından bu yana bazı kişilerin Tayvan’ı gündeme getirdiğini ancak bunun tarihi bilgi eksikliğinden kaynaklandığını savunan Hua, *“Tabii ki Tayvan Ukrayna değil. Tayvan her zaman Çin’in ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu yadsınamaz bir tarihsel ve hukuki gerçektir. Tek Çin ilkesi, uluslararası ilişkilerde genel kabul görmüş normdur”* ifadesini kullandı (Aytekin, 2022).

Tayvanlı yetkililerin Ukrayna meselesini kendi menfaatleri doğrultusunda kullanmaya çalışmasının akıllıca olmadığını ifade eden Hua, *“Tayvan bölgesinde barış, Boğaz’ın iki yakası arasındaki barışlı ilişkiler geliştirilerek sağlanabilir, yabancı güçlerle silah satışı ve askeri konularda yardım sağlanması için vatan hainliği yapılarak değil. ‘Tayvan’ın Bağımsızlığı’ fikri sonu olmayan boş bir hayaldir. Hiç kimse bu tür yanılsamalara kapılmasın ve bu konuda yanlış hesap yapmasın”* şeklinde tehditkâr söylemlerde bulundu (Aytekin, 2022).

Hua, Tayvan meselesinin ortaya çıkma nedeninin iç harp olduğunu ve bu yüzden taraflar arasında siyasi çatışma olduğunu ifade etti. Ayrıca *“Burada ÇHC’nin egemenliği söz konusudur. Mesele Çin’in toprak bütünlüğü ve statüko meselesidir. Çin hiçbir zaman bölünmemiştir ve bölünemez. Tayvan ÇHC için vazgeçilmez Çin’e sorumsuz sualsiz ait bir toprak parçasıdır ve bu konu tamamen ÇHC’nin iç meselesidir”* şeklinde provakatif söylemine devam etti (Aytekin, 2022).

Yine Çin Halk Kurtuluş Ordusu Sözcüsü Wu Çien, Tayvan Boğazı’nı istikrarsızlaştırmaya, Çin’in temel çıkarlarını tehdit etmeye yönelik provokasyonlara karşı her türlü kararlı tedbiri alacaklarını belirtti. Wu; *“Hiçbir kişi veya güç Çin’in yeniden birleşmesinin engelleyemeyecektir”* ifadesini kullandı (Xinhua, 2022).

Wu ayrıca, Tayvan Demokratik İlerleme Partisi (DİP) ve parti lideri Tsai Ing-wen’in otoritesinin ayrılıkçı faaliyetleri ve dış güçlerle gizli anlaşmalarının Tayvan Boğazı’ndaki mevcut gerilim ve rahatsızlığın temel nedeni olduğunu söyledi. Wu, *“ABD, Japonya ve diğer taraf ülkeler Tayvan meselesinde ne kadar çaba harcarsa harcasın, ÇHC ulusal egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumak için gereken bütün sert adımları atacak ve önlemleri alacaktır”* ifadesini kullandı (Xinhua, 2022).

Yaşanan tüm bu gelişmeler ve tarafların karşılıklı açıklamaları bölgede ÇHC’nin herhangi bir askeri müdahalede bulunma ihtimalinin olabileceği emaresini veriyor. Dolayısıyla Tayvan Boğazı’nda uzun süredir devam eden bu gerilim bölgede yaşanabilecek çatışma potansiyelini artırmaktadır. Bu çalışmada uluslararası ilişkiler dinamiğinde ÇHC’nin Tayvan politikası detayları ele alınacak ve muhtemel gelecek senaryoları değerlendirilecektir.

Tayvan’ın Konum Sorunu, ÇHC İlişkileri ve İç Siyaseti

ÇHC’nin Marksist ideolojinin etkilerinden uzaklaşıp daha pragmatik söylemler geliştirmesi ve özellikle 1955 Bandung Konferansı sonrası ÇHC’nin SSCB ile ilişkilerinin bozulmasıyla Çin-Batı yakınlaşması başlamış ve bu da Batılı ülkelerin diplomatik ilişki tercihini ÇC’nden ÇHC’ne çevirmesine yol açmıştır (Armstrong, 1977, s. 21). Ayrıca 1971’de değişen dünya dengeleri yüzünden BM Genel Kurulunda meydana getirilen oylamada, ÇHC’nin Çin’in tek yasal temsilcisi olarak kabul edilmesiyle BM’nin kurucu üyelerinden olmasına rağmen Tayvan’ın dünya siyasetindeki konumu oldukça belirsiz hale gelmiştir (Sutter, 2006, s. 418).

Tayvan yönetsel olarak 4 bölge, 5 hususi yönetim ve 17 ilden oluşmaktadır. Günümüzde ÇC (Tayvan) ancak 23 ülke tarafından tanınmaktadır. Birçok ülke Tayvan’la olan kültürel ve ekonomik ilişkilerini gayri resmi olarak yürütmektedir. Dolayısıyla günümüzde Çin ifadesi genellikle ÇHC’ni ifade etmek için kullanılırken ÇC’ne ise Tayvan denmektedir (Dumbaugh, 2009, s. 21).

2020 yılı nüfus sayımına göre Tayvan’ın nüfusu, 23,57 milyondur. Tayvan’ın kendine ait anayasası ve demokratik yöntemlerle seçilmiş hükümet yapısı bulunmaktadır. Tayvan Silahlı Kuvvetlerinde yaklaşık olarak 300 bin kadar göreve hazır askeri bulunmaktadır. Resmi dili Mandarindir. Mandarin veya Beifanghua, Çincenin en çok konuşulan dili olarak dilbilimciler tarafından kabul edilir. Çin’in kuzey bölgesinde konuşulan hemen hemen tüm lehçeler Mandarin altında sınıflandırılmıştır. Ancak genel anlamda Mandarin, Çin ve Tayvan’da resmî dil olarak kullanılan Standart Çinceye işaret eder. Yaklaşık 836 milyon konuşanıya dünyadaki en yaygın dillerden biridir (Gong ve Lyu, 2018, s. 279).

Tayvan’ı bu kadar önemli hale getiren haiz olduğu jeopolitik konumu ve iktisadi gücüdür. Tayvan Boğazı’nda, Güney Çin Denizi ile Pasifik Okyanusu’nu birbirine bağlayan 38.188 kilometrekarelik bir alana sahip bir ada üzerinde yer alan; bugün siyasi yapısı ve 25 milyona yakın olan nüfusuyla dünyanın en iyi 20

ekonomisinden biri haline gelen bilişim devi ülke olarak anılmaktadır (Minnick, 2022). Tayvan'ın bu önemli ödül durumundaki konumu aynı zamanda yaşanan coğrafyanın ve ekonomik durumun insan refahı üzerine etkilerini vurgulayan adeta İbni Haldun'un; *"Coğrafya kaderdir"* sözüne atıf yapar niteliğinde cezadır. Çünkü konumu kendisini sürekli bir tehdit altında kalmasına yol açar.

Tayvan, Amerika için Asya'da nüfuzunu artırmak, ÇHC için ise Amerika'nın Asya'da oluşturmak istediği etkisini azaltmak maksadıyla sürekli kontrol ve baskı altında tutulması gereken bir önemli bir konumdadır. Bazı uzmanlar ABD'nin ÇHC ile Tayvan konusunda savaşa girmek niyetinde olmadığını, Tayvan'ı ÇHC'ni daha liberal bir yapıya dönüştürmek maksadıyla rol modeli olarak kullandığını öne sürerler (Arslan, 2021).

Haziran 1950'den sonra Kore ihtilafının patlak vermesiyle ABD, Tayvan adasının statüsü konusuna ayrı bir önem verdi ve ABD Tayvan'ı Güney Asya siyasetinin önemli bir aktörü haline getirdi. Bu durum ÇHC liderlerinin ÇC'ye verdiği destek nedeniyle ABD'yi rejimleri için bir tehdit olarak görmesine yol açtı. Buna karşın Washington Yönetiminde ÇHC'ni Güney ve Doğu Asya'da barış ve istikrara ve müttefik olarak gördükleri Tayvan'a karşı bir tehdit olarak gördüler. ÇHC'den bağımsız ve Batılı ülkelere müzahir böylesine stratejik önemi büyük bir adanın ABD çıkarları için önemi şüphesiz oldukça fazladır (Cohen, 2016, s.71). Ayrıca Tayvan'ın Ching Chuan Kang (CCK) hava üssünün özellikle 1963-1973 yılları arasında ABD tarafından aktif ve efektif olarak kullanıldığını da unutmamak lazım. Bu durum adayı bölgede batırılması imkânsız ve sırf bu yüzden ABD için vazgeçilmesi zor bir uçak gemisi haline getirmiştir (Huang, 1999, s. 2).

Gelişen dünya düzeni içinde Çin ve Tayvan arasındaki ilişkiler esasında 1980'lerde farklı bir boyutta gelişmeye başladı. ÇHC, *"bir ülke, iki sistem"* olarak bilinen ve ÇHC'le birleşmesini kabul etmesi halinde Tayvan'a mühim seviyede özerklik verilecek bir formül ortaya koydu. *"Bir ülke, iki sistem"* formülü, 1980'lerin başında Çin Devlet Başkanı Deng Xiaoping tarafından ilan edilen bir formüldür. Bu ilkeye göre Hong Kong ve Makao, ÇHC'ne aittir, ancak yanlarında farklı siyasi ve ekonomik sistemler olabilir (Copper, 1992). ÇHC, Tayvan'a da bu prensibi teklif etmesine rağmen Taipei yönetimi bu teklifi reddetmiştir (Chen, 2021, s. 85). Dalai Lama da 2005 yılında Tibet'te bu ilkenin uygulanmasını önermiş olmasına rağmen ÇHC bu sistemin ekonomik olarak yalnızca Hong Kong ve Makao için tasarlandığını ve Tibet'in zaten kendi toprakları olduğunu öne sürerek Dalai Lama'nın teklifini kabul etmemiştir. Bu sistem, Tayvanlıları ÇHC'ne geri döndürmek için etkili bir formül olarak Tayvan'a da sunulmasına rağmen özellikle Hong Kong'taki gelişmeleri takip eden ve sonuçlarından endişe duyan Tayvan'lılar egemenlik haklarının ihlal edileceği korkusuyla bu teklife sıcak bakmamaktadırlar. Durum böyle olunca Taipei Yönetimi de sadece ekonomik anlamdaki bir takım yatırımlarla alakalı kurallarda ÇHC'le müzakere yolunu açık bıraktı (Scheppele, 2018, s. 547). Yaşanan bu gelişmeler neticesinde ÇHC'nin Tayvan hükümetinin meşru ve tanınır olmadığı mevzusundaki ısrarı hükümetler arası toplantıların yapılamayacağı anlamına gelse de iki tarafın resmi olmayan hükümet temsilcileri tarafından sınırlı sayıdaki görüşmeler devam etti (Güneş, 2007, s. 112).

ÇHC'nin sabırla Tayvan'ı anakaraya bağlama çalışmaları 2000 senesinde Tayvan bağımsızlığını alenen destekleyen Chen Shui-bian'ı başkan olarak seçilmesiyle sekteye uğradı. Chen'in 2004'te yine seçilmesinden bir sene sonrasında ÇHC, Tayvan'ın Çin'den tamamen kopması durumunda *"Barışçıl Olmayan Yollar"* kullanma hakkını belirten agresif bir yasa çıkardı. Chen'in yerine, 2008 senesinde karşılıklı ekonomik anlaşmalar yöntemiyle ÇHC ile ilişkileri iyileştirmeye çalışan Ma Ying-jeou başa geçti. Ancak Tayvan'lıların çoğunluğunun bağımsızlık tutkusu sekiz senenin sonunda yine ÇHC ile birleşmek istemeyen bir başkanın seçilmesini sağladı. 2016'da Tayvan'ın şu anki başkanı Tsai Ing-wen seçildi (Fifield, 2020, s. 23). Tayvan tarihinin ilk kadın Başkanı olan Tsai Ing-wen, nihai resmi bağımsızlığı isteyen Demokratik İlerleme Partisi'ne (DİP) liderlik etmektedir.

Tayvan'da 11 Ocak 2020 tarihinde yapılan seçimlerde de Tsai Ing-wen, ana muhalefet partisi Kuomintang (KMT) adayı Daniel Han Kuo-yu karşısında oldukça büyük bir oy farkıyla seçimi kazanmıştır. Bilindiği gibi KMT, anakara Çin ile dostane ilişkiler yürütülmesini isterken DİP, bağımsız bir Tayvan'ı savunmaktadır. Tsai, 23 milyon nüfusa sahip Tayvan seçmeninden yüzde 57,13 oranında oy almıştır. Bu seçim Tayvan halkının adanın geleceği konusunda esasında ne istediğini ortaya koymaktadır (Fifield, 2020).

Tayvan'ın bağımsızlığına daha fazla meyilli olan Tsai Ing-wen ve onun DİP partisi, yukarıda bahsedildiği gibi ÇHC'ye şüpheyle ve endişeyle yaklaşmaktadır. Aynı zamanda çoğunluğu gençlerden oluşan seçmenlerinin kendilerine vermiş olduğu güçlü desteğin de farkındalar. DİP bir yandan bağımsızlık konusundaki dış politikasını belirlemede kendilerine destek veren seçmenlerin baskısı altında bir yandan da

ÇHC'den tek taraflı olarak bağımsızlık talep etmeleri halinde beklenmedik ve korkunç sonuçların meydana çıkabileceği gerçeğiyle de yüzleşmeleri gerekmektedir (Minnick, 2022).

ÇHC'nin Tayvan'ı Sindirme Politikaları, Tayvan'ın Ekonomik Durumu, Hong Kong Modeli ve Tüm Bunların Tayvanlılar Üzerindeki Etkisi

Çin'den bağımsız yaşamak isteyen Tsai Ing-wen yönetiminin ÇHC Hava Kuvvetleri'ne ait uçakların Tayvan hava sahasını gözdağı vermek maksadıyla tekrar tekrar ihlal etmesine rağmen ikinci kez oy çoğunluğuyla seçilmesi sonrasında Tayvan ile Çin arasındaki gerilim iyice arttı. ÇHC'nin Ulusal Günü olan 1 Ekim 2022 tarihinde ve takip eden iki gün içerisinde toplam 93 savaş uçağı Tayvan Hava Sahasını (ADIZ) ihlal etti. Tayvan Milli Savunma Bakanlığı, 1 Ekim tarihinde 38, 2 ve 3 Ekim tarihlerinde ise ÇHC'ne ait 55 savaş uçağının Tayvan Hava Sahasında tehditkâr bir şekilde uçuş yaptığını ifade etti. Bu uçuşlar Tayvan'da şimdiye kadar tespit edilen büyük hava sahası ihlal olayıdır. Devamında 4 Ekim'de ise ÇHC'ne ait 56 savaş uçağı Tayvan hava sahasına girerek devam eden ihlal sayısını artırdılar. Tayvan'ın resmi istatistiklerine göre, ÇHC'ne ait savaş uçakları 2022 senesinde toplam 199 gün ADIZ'a yönelik ihlallerde bulunmuştur. Bu rakam Tayvan için oldukça ciddi bir tehdit durumunu göz önüne sermektedir. Tayvan Savunma Bakanı Chiu Kuo-cheng, bu durumu "40 yıldır gördüğüm en ciddi gerilim" sözleriyle değerlendirmiş ve Çin'in on yıl içinde Tayvan'ı "topyekûn" işgal edecek kapasiteye erişebileceğini söylemiştir (USA Office of the Secretary of Defence, 2021).

ÇHC'nin uygulamış olduğu bu agresif ve baskıya dayalı yöntemin Tayvanlılar üzerinde nasıl bir etki bıraktığına bakmak lazım. Bu konu doğrudan Tayvan halkının bağımsızlığına verdiği önemi de ortaya koyacaktır. Şimdi bu konuya geçmeden önce iki ülkenin kişi başına düşen gelir düzeyinde zenginliklerini karşılaştıralım. 2020 yılı kişi başına düşen gelir temelinde, Uluslararası Para Fonu'na (IMF) göre verilerine göre; ÇHC 2020 yılında nominal Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)'ya göre 56ncı, Satınalma Gücü Paritesi (SAGP) GSYİH'ya göre 70nci sırada yer almaktadır. Tayvan ise yine 2021 IMF verilerine göre dünyanın en zengin 20 ülkesi arasında yer almakta ve ayrıca avantajlı ekonomiye sahip ülkeler arasında gösterilmektedir (World Economic Outlook International Monetary Fund Report, 2021, s. 107).

Tablo 1. "Dünya Ekonomik Görünümü IMF" Raporuna Göre Gelişmiş Ekonomiler

Gelişmiş Ekonomiler / Advanced Economies		
Başlıca Para Birimi Alanları / Major Currency Areas		
ABD / United States		
AB Bölgesi / Euro Area		
Japonya		
Başlıca Gelişmiş Ekonomiler / Major Advanced Economies		
Kanada	İtalya	ABD
Fransa	Japonya	
Almanya	İngiltere	
Diğer Gelişmiş Ekonomiler / Other Advanced Economies		
Avustralya	Güney Kore	Singapur
Çek Cumhuriyeti	Makao Özel İdari Bölgesi	İsveç
Danimarka	Yeni Zelanda	İsviçre
Hong Kong Özel İdari Bölgesi	Norveç	Tayvan, Çin Cumhuriyeti
İzlanda	Porto Riko	

Kaynak: World Economic Outlook International Monetary Fund Report, 2021, s. 107

IMF'nin 2021 yılı Dünya Ekonomik Görünümü Raporuna bakacak olursak bu tabloda Asya'nın Dört Kaplanı olarak kabul edilen Tayvan, Hong Kong, Güney Kore, Singapur'un yer aldığını görüyoruz. Bu dört kaplana ilave olarak 1999 yılında "bir ülke, iki sistem" formülü içinde ÇHC'ne katılan Makao'da yer almaktadır.

Tayvan'ın nominal GSYİH'si, 2021 yılında 785,59 milyar ABD Dolarına ulaştı. Yıllık reel büyüme oranı bölgenin diğer zengin ülkelerinden daha yüksektir. Tayvan'ın kişi başına düşen GSYİH'si 2021'de 33.402 \$ idi. Tayvan bu ekonomik avantajlı durumu, Çin ve Asya'nın daha müreffeh bölgeleriyle rekabete girmesini sağlamıştır. 2008 yılında ABD'de yaşanan ekonomik kriz sonucunda Tayvan'ın dış ticareti düşmüş, ancak bu düşüşü çok kısa sürede telafi ederek 399,7 milyar dolarlık ihracat hacmine ulaşmıştır. Günümüzde de küresel krize rağmen dış ticaret fazlası bulunan Tayvan, 2020 yılında 287,2 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Tayvan'ın imalat sektörü özellikle elektronik ve tekstilde gelişmiştir. Tayvan bölgede tek başına çip ve anakart üretiminin önemli bir kısmını gerçekleştirmektedir. Tüm bunlar Tayvan'ı bölgede bilişim devi yapmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 2021, s. 5-7).

Tablo 2. Gelişmiş Ekonomiler: Real GSYİH ve Toplam İç Talep (Yıllık yüzde değişim)

Advanced Economies: Real GDP and Total Domestic Demand (Annual percent change) / Gelişmiş Ekonomiler: Reel GSYİH ve Toplam İç Talep (Yıllık yüzde değişim)							
Yıl	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ABD	1.8	1.8	2.5	3.1	1.7	2.3	3.0
Almanya	1.1	0.4	2.2	1.5	2.2	2.6	1,3
Fransa	1.2	0.6	1.0	1.1	1.1	2.3	1.9
Japonya	0.7	2.0	0.3	1.6	0.8	1.7	0.6
İngiltere	1.4	2.2	2.9	2.4	1.7	1.7	1.3
Kanada	1.9	2.3	2.9	0.7	1.0	3.0	2.4
Avustralya	3.1	2.1	2.6	2.3	2.7	2.4	2.8
Tayvan	4.4	2.5	4.7	1.5	2.2	3.3	2.8
Hong Kong	4.5	3.1	2.8	2.4	2.2	3.8	2.8
İsviçre	2.0	1.9	2.4	1.6	2.0	1.7	3.0
Singapur	6.6	4.8	3.9	3.0	3.3	4.5	3.5
İsveç	2.1	1.2	2.7	4.5	2.1	2.6	2.0
İsrail	3.9	4.3	3.9	2.2	3.8	3.6	3.5

Not: Tablodaki ülkeler ekonomik büyüklük bazında sıralanmıştır.

Kaynak: World Economic Outlook International Monetary Fund Report, 2021, s. 129)

Yine bu tabloda Tayvan'ın toplam iç talep ve GSYİH verilerine bakılacak olursa tüm Asya ülkeleri arasında ilk sırada olduğu görülecektir. Bu verilere ilave olarak Tayvan halkının "bir ülke, iki sistem" formülü içinde ÇHC'ne katılan Hong Kong ve Makao'yu da yakından takip ettiklerini söyleyebiliriz. Hong Kong ve Makao her ne kadar ÇHC'ne bağlı özel idari bölge statüsünde de olsalar ÇHC için ülkenin ekonomi, finans, ticaret ve nakliye merkezi olan Şangay gibi vazgeçilmez önemi haiz oldukları görülecektir (Grossman, 2019).

Hong Kong, 1997'de İngiltere'den Çin'e bırakıldığında, bölgede Çin Halk Kurtuluş Ordusu (ÇHKO) Garnizonu kuruldu. ÇHC Güney Saha Komutanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren garnizonun konuşlandığı merkez Guangdong eyaletinde olup yaklaşık 5.000 askeri bulunmaktadır. Yine benzer durum Makao içinde geçerlidir (Bush, 2016, s. 17).

ÇHC'nin Hong Kong'da bulunan askeri gücünü belirttikten sonra Nisan 2019'daki "Suçluların Çin'e İadesi Tasarısı"na karşı yürütölen şiddetli Hong Kong protestolarını da hatırlamak gerekir. Bu protestolarda 1000'in üzerinde yaralı ve 10.000'den fazla insanın tutuklandığı açık kaynaklarda yer almıştı (Chung, 2021).

Ayrıca ÇHC, Hong Kong'daki baskın etkisini artırmak adına Çin Ulusal Halk Kongresi'nce 2020 yılında kabul edilen Hong Kong için önerilen ulusal güvenlik yasasını 4 Kasım 2021 tarihinde onayladı. Pekin'de toplanan Kongre delegeleri; başta ABD, İngiltere, Avustralya ve Kanada gibi ölkelerin karşı çıktığı yasanın onaylanmasını alkışlarla karşıladılar. ÇHC, Çin'in Hong Kong Özel İdari Bölgesi'nde Batılı ölkeler ve bölgedeki muhalif grupların karşı çıkmasına rağmen yürürlöğe soktuğı Ulusal Güvenlik Kanunu kapsamında yeni tutuklamaları başlattı. Buna karşı koymaya çalışan göstericiler orantısız güç kullanılarak etkisiz hale getirildi. Söz konusu yasayla ayrılıkçılık, yıkıcılık ve dış güçlerle işbirliği yapmak suç haline getirilirken halkın protesto eylemlerine katılması ve ifade özgürlüğünü kullanması uygulamada engellenmiş oluyor. Ayrıca Hong Kong'ta kurulacak ÇHC'e ait yeni bir güvenlik birimiyle milli güvenlik konularıyla ilgilenecek ve aynı zamanda Hong Kong'taki okullarda verilmeye başlanan milli güvenlik eğitimleri de denetlenebilecek (BBC News, 2020). Bu yeni uygulama tamamen Hong Kong'un bağımsızlığına ve demokratik özgürlüğüne yönelik baskıcı bir otoriter yönetimi tarif etmekte ve Deng Xiaoping tarafından ortaya konulan "Bir ölkede, iki sistem" formölünün gerçek niyetini gözler önüne sermektedir. Ulusal Güvenlik Kanunu, ÇHC'nin milli güvenliğine tehdit olarak algılandığı "her tür eylem ve etkinlik" yasaklamakta ve suç saymaktadır. Böylece ÇHC Ulusal Güvenlik Güçlerinin Hong Kong'da daha aktif olmasının yolu açılmaktadır (Kuo, 2020).

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avustralya ve İngiltere 2020 Temmuz ayında yapmış oldukları ortak bildiride; bölgede bir "özgürlük kalesi" olarak örnek alınan Hong Kong'un istikrar ve refahının uluslararası toplum için çok önemli olduğı konusuna dikkat çektiler. Ayrıca, ÇHC'nin küresel salgın sırasında bu yeni anlamsız demokratik olmayan yasayı dayatmasının hükümetlere ve uluslararası işbirliğine duyulan güvenin sarsılma riskini barındırdığı ifade edildi (Davidson ve Kuo, 2020).

Tayvan halkı haklı olarak kendilerine son derece yakın bir coğrafyada gerçekleşen ve kendi başlarına da gelebilecek bu anti-demokratik uygulamaları endişeyle takip etmekte ve anakarayla birleşme konusundaki tedirginlikleri her geçen gün daha da artmaktadır. Dolayısıyla nihai resmi bağımsızlığı isteyen Tayvan DİP'e liderlik yapan Tsai Ing-wen desteklenmektedir. Tayvan'da 2021 yılı Mart ayında yapılan bir halkoyu yoklaması, Tayvanlıların çoğunluğunun DİP hükümetinin "Milli Egemenliği Koruma" yaklaşımına destek verdiğini göstermektedir. Bu da Tayvan'da Çinli yerine Tayvanlı kimlik kavramının arttığını ortaya koymaktadır (Tulun, 2020).

Buna rağmen ÇHC ısrarla ve tehditkâr bir yöntemle Tayvan'ın Çin'in hükümrancılığına boyun eğmesi anlamına gelen sözde "Barışçı Yeniden Birleşme" söylemiyle Hong Kong ve Makao modelini Tayvan'a kabul ettirmeye çalışmaktadır (BBC News, 2020).

Yüzyılın başından beri, Çin'in sıra dışı ve sessiz yükselişı küresel hırlara ilham vermiş ve uluslararası kaygıları artırmıştır. Çin etkisi uluslararası jeopolitik sistemde yeni bir faktör olmasa da, Çin'in artan satın alma gücü ile siyasi iradesi arasındaki sinerji dünya sahnesinde giderek artan bir ilgi ve endişe yaratmaktadır (Leverett & Bader, 2005, s.43). Çin'in küresel bir ekonomik güç merkezi olarak ortaya çıkması ve Çin devletinin devasa gelirler ve muazzam dış rezervler çıkarması, Pekin Hükümeti'nin siyasi hedeflerine ulaşmak için bu mali kazançları küresel olarak kullanma yollarını öğrenmeye başladı (Buszynski, 2012, s. 37). Esasında özet olarak Çin'in yükselişı, ÇHC'nin askeri modernizasyonunu hızlandırmasını ve ulusal çıkarları doğrultusunda ekonomik önlemleri ve "birleşik cephe çalışmasını" ustaca birleştirmesini sağladı. Bu nedenle, egemenliğine ÇHC tarafından itiraz edilmeye devam edilen Tayvan, Çin'in yeni stratejisinden büyük ölçüde etkilenmiş ve üzerindeki tehdit artmaya başlamıştır (Wu, 1997, s. 321).

"Siyaseti yönlendirmek için kaynakları etkin kullanma" olarak bilinen Çin kampanyası, Pekin'in arzu ettiğı etkilerin herhangi birini elde etmede tartışmalı bir şekilde başarılı oldu. Örneğin, Çin hükümeti Tayvan'ın seçimlerine müdahale etmek maksadıyla Tayvan'ın ticaret ve ekonomiye olan bağımlılığını çok ustaca bir şekilde manipüle etmeyi başardı. Nitekim bu tür bir ekonomik bağımlılık, Pekin'in yarattığı bir yapı içinde Tayvan seçimlerini gelecek dönemlerde de etkileyebilir. Bununla birlikte, bazı tarihsel anlarda, öznel kimlik ve kolektif eylem, mevcut seçenekler yelpazesini genişleterek fırsat pencereleri açan "bağımsız değişkenler" olarak ortaya çıkabilir (Wu, 1997, s. 323). Tayvan'ın ticari bağımlılığı ve Pekin'in Tayvan'a yönelik siyasi eylemi, Tayvan'ın Boğazlar arası ilişkiler kavramları üzerinde bir dizi ince etki yarattı ve Çin faktörü henüz Tayvan'ın birleşme-bağımsızlık ikileminde derin bir değişikliğe neden oldu. Ancak Çin etkisi beklenenin aksine Tayvan'da seçimi bağımsızlık yanlısı muhalefetin kazanmasına yol açtı.

ÇHC'nin Tayvan'ın tutumundan duyduğu memnuniyetsizlik, 2 Ocak 2019'da Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in "Tayvan'daki Vatandaşlarımıza Mesaj"ın "Kırkıncı Yıldönümü" etkinliğini anmak için Pekin'de düzenlediği bir toplantıda yaptığı konuşmada kamuoyuna açıklandı. "Tayvan Vatandaşlarımıza Mesaj", 1 Ocak 1979'da Çin Komünist Partisi 5nci Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi'nin beşinci oturumu sırasında Tayvan ile ilgili olarak yayınlanan mesajdır (Deutsche Welle, 2010). Söz konusu mesajın son bölümünde "Vatanımızın yeniden birleştirilmesi tarihimizin neslimize emanet ettiği kutsal bir görevdir" görüşü yer almaktadır. Yetmiş yıllık bir süre içinde anakara ve Tayvan, tek Çin ilkesine dayanan 1992 Mutabakatını hazırlamışlardır. 1992 Mutabakatı, ÇHC ile Tayvan'ın o zaman iktidardaki (şimdi muhalefet) partisi KMT arasında kabul edilen, ancak her iki tarafında "farklı yorumlamalara" sahip olduğu bir anlaşma idi (Strong, 2019, s. 49). Dünya basını Xi Jinping'in 2 Ocak 2019 tarihinde yapmış olduğu konuşmada şu ifadelerle yer vermiştir; "Çinliler Çinlilerle savaşmaz. Barışçıl yeniden birleşme Çin milletine ve Tayvan Boğazındaki Çin halkına fayda sağlayacaktır. Barışçıl yeniden birleşme için büyük samimiyet ve büyük çabalarla gayret göstermeye hazırız. Birleşme için güç kullanımından vazgeçmeyi taahhüt etmiyoruz ve gerekli tüm tedbirleri alma seçeneğini mahfuz tutuyoruz. Bu güç kullanımı, Tayvan yurttaşlarını değil yabancı güçlerin müdahalesini ve çok az sayıda Tayvan bağımsızlık ayrılıkçısını ve faaliyetlerini hedef almaktadır" (Wu, 2021).

Xi Jinping'in bu tehditkâr konuşması ve devamında ÇHC'nin baskıcı yaklaşımları Tayvan halkını sindirmek ve korkutmak yerine ters bir etki yaratmıştır. 11 Ocak 2020 tarihinde Tayvan'da yapılan seçimlerde DİP ezici bir farkla seçimleri kazanmış ve Xi Jinping'in dediği gibi hiç de azımsanmayacak bir sayıda Tayvanlının bağımsızlık istediğini ispat etmiştir. The Guardian gazetesinin verdiği bilgiye göre, Tayvanlı seçmenlerin çoğunluğu Çin'in tehditlerine boyun eğmedi. Cumhurbaşkanı Tsai seçimlerin ardından şunları söyledi: "Bu seçim sonucu ayrıca önem taşıyor. Tayvanlılar, egemenliğimiz ve demokrasimiz tehdit edildiğinde en güçlü kararlılığımızı ifade edeceklerini gösterdiler" bir başka dikkat çeken nokta, Hong Kong'daki protestolar ve olaylardır, Tsai ve DİP'nin Tayvanlı seçmenlerin açık çoğunluğunu "bir ülke, iki sistem" in başarısızlığına ve Hong Kong'un iyi bir örnek olamayacağına ikna etmesi açısından bir koz olmuştur (China Daily, 2020). Özetle, 2020 Tayvan seçimlerinin şunları ön plana çıkardığı ifade edilebilir. Oy hakkı bulunan Tayvan halkının önemli bir çoğunluğu şimalden gelen saldırgan "Çin kasırgasına" yenik düşmedi ve Tayvan'ın bağımsızlığını ve demokrasisini kararlılıkla savundu (Huai & Chiang, 2020). Tayvanlı seçmenlerin büyük bir çoğunluğu Çin'in agresif tutumlarından yılmadı ve Tayvan'ın egemenliğinden ve demokrasisinden vazgeçme konusundaki isteksizliklerini göstermiştir (Tulun, 2020).

Güney Asya'da Rekabet Eden Güçler Arasında Bir Denge Adası

Soğuk Savaş sonrası dönemde iki kutuplu dünya düzeninin sona erdiği dönemde bir değişim ve dönüşüm süreci başlamış ve uluslararası sistem zaman içinde başlangıçta ABD liderliğindeki tek kutuplu yapıdan yeniden çok kutuplu bir yapıya doğru evrilmeye başlamıştır. ÇHC çok kutuplu sistemde önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfusu, geniş arazisi, doğal kaynakları, BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinden biri olarak veto yetkisi, uluslararası sistemi etkileme yeteneği ÇHC'ni önemli ülkelerden biri haline getirmiştir (Friedman, 2007, s. 123).

1971'de BMGK'dan Tayvan'ın çıkartılması ABD ve diğer Batılı ülkelerin aynı yıl Çin Cumhuriyeti yerine ÇHC'yi Pekin'in tek temsilcisi olarak tanıması Tayvan'ı önemli ölçüde sarstı. Öte yandan, 1979 yılında ABD Kongresi tarafından onaylanan "Tayvan İlişkileri Yasası" belgesine göre ABD, Tayvan'ı ayrı bir devlet olarak tanımama kararı almasına rağmen, Tayvan ile gayri resmi ilişkiler kurmanın yasal zeminini hazırladı. ABD 1954'te Tayvan yönetimiyle imzalanan US-ROC (Mutual Defence Treaty) Karşılıklı Savunma Antlaşması'nı tek taraflı olarak feshetse de adaya silah satmaya devam etti (Matsumoto, 2010 s. 17). Tüm bunlara ek olarak, ABD'nin Tayvan'a yönelik politikasının ana belirleyicisi, adanın ÇHC tarafından ilhakını önlemek ve mevcut durumu korumak olmuştur (Friedman, 2007, s. 127). Tayvan sorunu, Asya-Pasifik Bölgesinde ABD dış politikasının uygulanması ve sürdürülmesi için hayati önemi haizdir (Dixon 2006, s. 5).

Tayvan'ın bağımsızlığı ABD'nin sadece güneydeki Japonya ve Asya ülkelerini etkilemekle kalmıyor aynı zamanda Batı'da Çin'i kuşatarak ve Çin ile arasındaki mesafeyi genişleterek Çin'in Güney Çin Adaları üzerindeki hâkimiyetini de kontrol etmiş oluyor. ÇHC, Tayvan'a sahip olamazsa Malakka Boğazına da ve böylece Körfez'den Hint Okyanusu'na uzanan stratejik bir rota üzerinde etkin olabilme hevesini kaybedebilir (Dumbaugh, 2009, s.23).

Aslında ÇHC; ya "ekonomik entegrasyon yoluyla" ya da "Tayvan'ın bağımsızlık ilanına karşı savaş" yoluyla Tayvan'ı mutlak surette almak istemektedir (Minnick, 2022). Bu bağlamda Tayvan'ın eninde sonunda ÇHC'yle birleşmesi, Çin ulusal kimliğinin ana etkenlerinden biri olmuştur. Aynı zamanda Tayvan'ın

anakara ile birleştirilmesi Çin Anayasasına dâhil edilmiştir. 1982 tarihli ÇHC Anayasasına göre; Tayvan ÇHC'nin kutsal toprağıdır. Tayvan sorunu, Çin'in uluslararası platformlarda çok dikkat ettiği majör bir sorundur (Dittmer, 2014, s. 7). Tayvan'ın bağımsızlığı durumunda ÇHC içindeki diğer etnik gruplarda da benzer talep ve girişimlerin oluşabileceği Çin açasından endişe duyulan bir gerçektir. Yine Tayvan'ın bağımsızlığı durumunda daha önce de değindiğimiz gibi ABD tarafından Çin'in çevreleme politikası olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle ÇHC, Tayvan'ı sürekli baskı ve tehdit altında tutarak pes etmeye zorlamaktadır.

Sonuç olarak ikili ilişkilerin ivme kazanmaya başladığı 1970'lerden itibaren ABD'nin Çin'e yönelik politikası, Joseph Nye'nin dediği gibi entegrasyon ve denge politikasının bir bileşimi olarak görülebilir (Lee, 2019, s. 33). Diğer yandan ABD, bölgede Çin'i dengede tutmaya çalışmıştır. Bunu Tayvan Boğazı'ndaki mevcut statükoyu koruyarak ve bölgesel ittifakları güçlendirerek yapmıştır (Lawrence, 2022, s. 27). Çin'e yönelik bu politikaların Obama ve Trump dönemlerinde de devam ettiğini söyleyebiliriz. ABD ve ÇHC arasındaki ikili ilişkiler bağlamında öne çıkan en önemli konu dengedir. Bu denge "*Stratejik rekabet*" ile "*rekabetsel işbirliği*" arasında kurulacaktır (New China, 2020). Zira ÇHC, Asya-Pasifik coğrafyasında aktif bir oyuncu ve yükselen bir güçtür. Bölge ülkeleriyle işbirliği çerçevesinde oluşturduğu yakın ilişkiler de ABD'nin bu coğrafyada izlediği politikalar doğrultusunda yakından takip edilmektedir. Diğer yandan rekabet arasında kurmaya çalışılan dengeyi de görmektediriz. Küreselleşen dünyada Çin'in stratejik çıkarları çerçevesinde ABD ile kurması gereken ticari ilişkilere uygun ortaklığın ikili ilişkiler üzerinde etkisi vardır (Brzezinski & Mearsheimer, 2020, s. 47).

ABD savunma ve dış politikasında Ortadoğu bölgesi ve Afganistan gibi ülkelerde askeri varlığını yıllardır azaltırken yeni ilgi alanını Asya-Pasifik'e veya son zamanlarda moda haline geldiği gibi ifade edecek olursak Hint-Pasifik bölgesine doğru kaydırmaya başlamıştır (Clinton, 2011). Bu bölgedeki askeri varlığını artıran ABD, ÇHC'ne karşı bölgedeki tarihi müttefikleriyle yaptığı anlaşmalar ve paktlar ile gücünü daha başat hale getirmeye çalışmaktadır. Bunlar "*Quadrilateral Security Dialogue / Dörtlü Güvenlik Diyalogu*" (QUAD) ve AUKUS "*Avustralya(AU), Birleşik Krallık (UK) ve ABD (US) üçlüsünün adlarının kısaltılmalarından oluşturulmuştur*"dur (Akçadağ, 2021, s. 12).

QUAD, 2007 yılında dönemin Japonya Başbakanı Abe şinzo'nun girişimiyle Japonya, ABD, Avustralya ve Hindistan arasında olan Asya-Pasifik bölgesine ait bir güvenlik diyalogu mekanizmasıdır. Bölgede yükselen güç ÇHC'nin Güney Çin Denizi'nde artan başat etkisini dengede tutmak amacıyla kurulmuştur. 24 Eylül 2021 tarihinde QUAD yapmış olduğu bir bildiride; "*Asya-Pasifik bölgesinin özgür ve demokratik olmasına ilişkin temel kurallar deklere edilmiş ve enternasyonal hukuka, seyahat özgürlüğüne, problemlerin barışıl usullerle çözümüne ve hukuk devleti prensiplerinin bölgede etkin kalınması*" prensiplerine vurgu yapılmıştır (Örmeci, 2021, s. 13).

AUKUS Paktını değerlendiren uzmanlar bu ittifakın; Hint-Pasifik bölgesinde ÇHC'nin güçlenen askeri etkinliğine karşı tedbir amacıyla kurulduğunu belirtmektedirler. Anlaşma dâhilindeki en önemli konu, ABD ve İngiltere'nin Avustralya Silahlı Kuvvetlerini geliştirme istekleridir. Bu kapsamda özellikle Avustralya Deniz Kuvvetlerini güçlendirmeye çalışacakları düşünölmektedir. Nitekim Avustralya'nın nükleer enerjili denizaltı edinmesi konusunda destekleyici adımlar attığı görölmektedir (Alex, 2018). Bunun yanında, üç ülke arasında bilgi teknolojisi güvenliği, kuantum teknolojisi, genetik teknolojiler ve yapay zekâ gibi konularda da işbirliğinin önümüzdeki dönemde ilerletileceği belirtilmektedir. ÇHC'nin Tayvan'la ilgili politikalarının ve adanın gelecekteki statüsünün ne olabileceği konusuna değinmiş olduğumuz bu çalışmada güncel olan ancak henüz fazla popölaritesi olmayan bu iki paktında önümüzdeki dönemlerde adından daha çok söz ettireceği düşünölmektedir.

ÇHC'nin Uyguladığı Tayvan Politikaların Yol Açıdığı Sonuç

Güney Asya'da rekabet eden güçler arasında bir denge adası olan Tayvan veya başka bir deyişle Tayvan Boğazı, her ikisi de nükleer silaha sahip iki büyük güç arasında savaşa yol açaabilecek dünyadaki uluslararası birkaç yerden biri olarak önem taşımaktadır (Dedekoca, 2011, s. 31). Ancak Tayvan'ı politik olarak bu kadar zor ve entelektöel olarak büyüleyici yapan şeylerden biri sadece stratejik anlamda bir güvenlik sorunu değil, aynı zamanda birbiriyle ilişkili yukarıda paylaştığımız bağlantı noktaları da bulunmaktadır.

Burada Tayvan'ın kendisi ve taraflar nezdinde ayrı ayrı önemi hakkında yukarıda sıralamış olduğumuz konulara ilave olarak uluslararası ilişkiler dinamiğinde ve 2008 Dünya Ekonomik Krizi neticesinde yeniden şekillenmeye başlayan dünya siyasi arenasına bir de pandemi süreci ve sonrasında neler olabileceğini

öngörmeye kalkarsak Hint-Pasifik bölgesi içerisinde yer alan tek bir adanın statüsünün ne denli önem taşıyabileceğini daha iyi anlamış oluruz.

Bu karmaşıklığı *stratejik konum ve egemenlik, kimlik ve ekonomik* olmak üzere 3 ana başlık altında özetleyebiliriz. Adaya egemen olan Hint-Pasifik bölgesinde söz sahibi olur. Tayvanlılar özellikle anakaranın baskıları neticesinde yaygın olarak algılanan bir kolektif Tayvanlı kimliği geliştirmişlerdir ve bu kimlik uğrunda savaşmaya istekli olduklarını söylemektedirler. Zaman içinde gelişen bu yeni kimlik Pekin'in yeniden birleşmeyi teşvik etme arayışını büyük ölçüde karmaşıktırmıştır. Yine bu kimlik ayrımı kardeşlik sevgisini ortadan kaldırmaktadır. Ada bu haliyle zaten ekonomik anlamda zengin ve refah içindedir. Durum böyleyken mevcut statülerini tehlikeye atabilecek ve mevcut zenginliklerini anakarayla paylaşmak Tayvan halkı için anlamsız gelmektedir.

Tayvan'ın ayrıca güneye yönelik politikası ve kalkınma beklentileri kapsamında Başkan Tsai Ing-wen tarafından Eylül 2016'da başlatılan Güneye Yönelik Politika (GYP) kapsamında Tayvan, Güney, Güneydoğu Asya ve Güney Pasifik Asya ülkeleri ile çok çeşitli müzakereler yürütmektedir (Copper, 2000, s. 9). Tayvan'ın müzakere yürüttüğü bu ülkeler; Güneydoğu Asya Uluslar Birliği'nin (ASEAN) 10 üyesi, Güney Asya'daki altı ülkeyi (Hindistan, Pakistan, Bangladeş, Nepal, Sri Lanka, Butan) ve Avustralya ile Yeni Zelanda'yı kapsamaktadır (Focus Taiwan, 2016).

GYP; ekonomik ve ticari işbirliği, insanlar arasında değişim, kaynak paylaşımı ve kurumsal bağlantıların tanıtımı olmak üzere dört ana stratejiyi kapsamaktadır (Özay, 2016, s. 22). Girişimin amacı, Tayvan'ın jeopolitik statüsünü veya etkisini arttırmak değil, karşılıklı yarar ve refahın anahtar olduğu çok taraflı işbirliği yoluyla bölgede lider bir rol oynamaktır. Tayvan'ın projeleri tamamen insanlarla ve yumuşak güçle ilgili, turizmi, eğitimi, sağlığı, teknolojiyi, KOBİ'leri ve tarımı desteklemektedir (Focus Taiwan, 2016).

11 Ocak 2020 tarihinde gerçekleşen Tayvan Seçim Sonuçları; Hong Kong'da, Doğu Türkistan'da ve Tibet'te demokrasi sınavı konularında zorlanan ÇHC'nin elini zayıflatırken Tayvan'a güney ve batı yarımküresine doğru daha da güçlenme şansı verebileceği unutulmamalıdır. Yukarıda bahsedilen tüm bu stratejileri, hükümetleri anayasal olarak demokrasi, hukukun üstünlüğü ve piyasa ekonomisinin temel ilkelerine bağlı olan ülkeler izlemektedir. GYP gibi bir politika izlemeye devam etmenin Tayvan'ı, yönetim sisteminin temel ilkeleri olarak demokrasi ve hukukun üstünlüğüne sahip bir ülkeler bloğuna yaklaştırabileceği söylenebilir.

Dahası sivil toplumun gücünün süreç üzerinde zorda olsa önemli bir etkisi olabileceği daha önce ispat edildi. Tayvan sivil toplumu, ÇHC'nin baskıcı etkilerine ilk kez 2012'de medya karşıtı tekel hareketi ve 2013 yazında başlatılan Tayvan-Çin Hizmet Ticareti Anlaşması (CSSTA)'na karşı gelişen güçlü bir protesto dalgasıyla yanıt vermişti. Bu beklenmedik bir şekilde 2014 baharında Yasama Yuanını işgal eden ve yarım milyon göstericiyi başkanlık sarayı önünde harekete geçiren "*Ayçiçeği Hareketi*"ne dönüştü (Bandow, 2020). Eylemciler, CSSTA o zamanki iktidar partisi Kuomintang (KMT) tarafından madde madde inceleme yapılmadan yasama meclisinde kabul edilmesini protesto ettiler. Bu protestolar neticesinde CSSTA'nın uygulanmasının o dönemde başarıyla askıya alınması ve engellenmesi sağlanmıştı. Bu protesto hareketi, Tayvan tarihi boyunca yasama meclisinin ilk işgaliydi.

Günümüzde küreselleşmenin bir sonucu olarak ülkeler ve bölgeler arasındaki bağların arttığı, uluslararası ilişkilerde Soğuk Savaş yöntemlerinin ötesine geçen ve sonuçlarının ağırlaştığı bir dönemde dünyanın daha açık politikalar uygulamasına ihtiyaç duyduğu bir dünyada yaşamaktayız (Cole, 2022, s. 11). Bu yeni döneme uyum sağlamak için Joseph Niye'in ifade ettiği şekilde yumuşak güç unsurlarının daha etkili olarak kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Yine bu yeni dönemde basmakalıp dogmatik düşüncelere bağlanmak yerine eski dogmaların belirli gerçeklerini tamamen dışlamadan yeni koşullara hitap eden ve uyum sağlayan, insanlar arasında ortak anlayış oluşturmaya yönelik yapıcı yöntemler geliştirmek gerekecektir (Nicholas, 2017). Bir yandan karşılıklı işbirliği ve ittifaklara dayalı barış dolu yapıcı dönüşümlere açık gelecek beklentileri varken öte yandan askeri kapasitesini ve gücünü her geçen gün artıran Çin'in bölgenin en büyük askeri gücü olma yolunda ilerlemesi ve bu sürecin devam etmesi durumunda ÇHC'nin küresel başat aktörler arasına katılabileceği öngörülmektedir. Bu bağlamda Çin'in hem toprak bütünlüğünü hem de bölgesel liderliğini sağlama potansiyeli, Tayvan'ın birleşme sorununu kendi lehinde çözmesi durumunda mümkün olacaktır. Yukarıda sıralamış olduğumuz mevcut parametreler ve bölgesel statüko göz önüne alındığında, Tayvan'ın egemenlik meselesinin önümüzdeki yıllarda Hint-Pasifik bölgesi içerisinde daha uzun süre devam edeceği düşünülmektedir.

Etik Beyan

“Çin Halk Cumhuriyeti’nin Tayvan Politikası ve Bu Politikanın Dünya Siyasetinde Önemi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma doküman incelemesine dayalı olarak yapıldığından etik kurul kararı zorunluluğu bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akçadağ, E. (2021). *Çin ile Amerika Arasında Var Olmaya Çalışan Bir Ada: Tayvan*. <http://www.bilgesam.org/incele/864/-cin-ile-amerika-arasinda-var-olmaya-calisan-bir-ada--tayvan/>, (Erişim Tarihi: 02.03.2022).
- Alex, N. (2018). *Briefing on The Indo-Pacific Strategy*, 02 Nisan 2018, <https://www.state.gov/briefing-on-the-indo-pacific-strategy/>, (Erişim Tarihi: 12.03.2022).
- Armstrong, J. D. (1977). *Revolutionary diplomacy: Chinese foreign policy and the United front doctrine*. Berkeley University of California Press.
- Arslan, A. (2021). *Tayvan ABD İçin Bir Savaş Aracı mı; Yoksa ÇHC’ni Çin Cumhuriyeti’ne Dönüştürme Projesi midir?*, <https://www.indyturk.com/node/452366/t%C3%BCrki%C3%87yeden-sesler/tayvan-abd-i%C3%A7in-bir-sava%C5%9F%C4%B1-arac%C4%B1-m%C4%B1-yoksa-%C3%A7hcn-%C3%A7in-cumhuriyetine>, (Erişim Tarihi: 12.03.2022).
- Aytekin, E. (2022). *Çin; Tayvan, Ukrayna Değil*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cin-tayvan-ukrayna-degil/2511523>, (Erişim Tarihi: 22.02.2022).
- Bandow, D. (2020). *The U.S. Should Offer Taiwan a Free-Trade Agreement*. National Review, <https://www.nationalreview.com/2020/03/taiwan-united-states-free-trade-agreement-would-benefit-both-nations/>, (Erişim Tarihi, 26 Mart 2022).
- BBC News (2020). *Hong Kong’da Protestolar: Çin Parlamentosu’nun Onayladığı Ulusal Güvenlik Yasası Ne Öngörüyor?*, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52815664>, (Erişim Tarihi, 26 Mart 2022).
- Bush, R. (2016). *Untying the knot: Making peace in the Taiwan strait*. Washington: Brookings Institution Press.
- Buszynski, L. (2012). The South China sea: Oil, maritime claims, and U.S. China strategic rivalry. *The Washington Quarterly*, 35(2), 139-156.
- Brzezinski, Z. ve Mearsheimer, J. (2020). *Çin’in Yükselişi ABD İçin Bir Tehdit mi?* (Çev: E. Aydın). <http://www.dunyabulteni.net/tarih-ve-toplum-konusmalari/132531/cinin-yukselisi-abd-icin-tehdit-mi>, (Erişim Tarihi: 08.02.2022).
- Chen, Albert H. Y. (2021). *The changing legal orders in Hong Kong and mainland China, Essays on ‘one country, two systems’*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press.
- China Daily. (2020). *Highlights of Xi’s Speech at Taiwan Message Anniversary Event*, 02 Ocak 2020, <https://www.chinadaily.com.cn/a/201901/02/WS5c2c1ad2a310d9121405206.html>, (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- Chen, Q. (2015). *Çin’in yeni güvenlik anlayışı ve politikası, geleceğin süper gücü Çin* (Edt: A. Sandıklı ve İ. Güllü). İstanbul: Tasam Yayınları.
- Cohen, W. I. (2016). *The United States and China during the Cold War*, The Journal of the Gilder Lehrman Institute, <https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2016/09/The-United-States-and-China-during-the-Cold-War-The-Gilder-Lehrman-Institute-of-American-History.pdf> (Erişim Tarihi 25.03.2022).
- Cole, J. M. (2022). *The Third Taiwan Strait Crisis: The Forgotten Showdown between China and America, The National Interest*. <https://nationalinterest.org/feature/the-third-taiwan-strait-crisis-the-forgotten-showdown-19742> (Erişim Tarihi: 22.03.2022).
- Copper, J. F. (2000). *Taiwan: Self-Governing Island*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/place/Taiwan> (Erişim Tarihi: 12.03.2022).
- Copper, J. F. (1992). *China diplomacy: The Washington-Taipei-Beijing Triangle*. Boulder: Westview Press.
- Chung, N. K. (2021). *Hong Kong Protests More Than 10,200 Arrested in Connection With Unrest Since 2019, Government Tells Lawmakers*, <https://www.scmp.com/news/hong-kong/politics/article/3128836/hong-kong-protests-more-10200-arrested-connection-unrest>, (Erişim Tarihi: 15.03.2022).
- Clinton, H. (2011). *America’s Pacific Century*. <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>, (Erişim Tarihi: 15.01.2022).
- Çolak, F. (2009). *Değışen Jeopolitiğı Bağlamında Çin’in Güvenlik Politikaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Davidson, H ve Kuo, L. (2020). *Hong Kong: Hundreds Arrested as Security Law Come into Effect*, The Guardian, <https://www.theguardian.com/world/2020/jul/01/hong-kong-protesters-arrested-as-security-law-comes-into-effect>, (Erişim Tarihi: 11.03.2022).
- Dedekoca, A. E. (2011). *ABD-Çin ilişkileri eski dünyaya yeni düzen*. Ankara: Barış Kitap.
- Demirkol, T. (2011). *Çin’in Yükselişini Yeniden Düşünmek*, 29 Eylül 2011, http://www.bilgesam.org/incele/844/cin#.U2uEkoF_uXa, (Erişim Tarihi: 05.03.2022).

- Deutsche Welle (2010). *Çin ile ABD Arasında Tayvan Gerilimi*, <http://www.dw.com/tr/çin-ile-abd-arasında-tayvan-gerilimi/a-5197603>, (Erişim Tarihi: 13.02.2022).
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, Tayvan Ülke Bülteni, (2014). <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fwww.deik.org.tr%2Fuploads%2Ftayvan-ulke-bulteni-2014.pdf&clen=981491&chunk=true>, (Erişim Tarihi: 13.03.2022).
- Dittmer, L. (2014). *Taiwan, China, and the U.S. Pivot*, EAI Working Paper No. 164.
- Dixon, L. T. (2006). *More dreams in longer night: United States China Policy*. U.S. Army War College Strategy Research Project, ss. 1-12.
- Dumbaugh, K. (2009). *Taiwan's political status: Historical background and its implications for US policy*. Congressional Research Service, CRS Report for Congress.
- Eрмаған, Ü. (2014). Çin'in orta doğu politikaları. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37(2), 19-39.
- Fifield, A. (2020). *Taiwan's president wins second term with landslide victory over pro-Beijing rival*. Washington Post, 15 Ocak 2020, https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/taiwanese-motivated-by-the-lessons-of-hong-kong-turn-out-in-droves-to-vote/2020/01/11/6543228a-3138-11ea-971b-43bec3ff9860_story.html (Erişim Tarihi: 12.03.2022).
- Focus Taiwan. (2016). *Cabinet Launches Plan to Promote New Southbound Policy*, 09 Mayıs 2016, <https://focustaiwan.tw/politics/201609050009>, (Erişim Tarihi: 08.02.2022).
- France 24. (2021). *China Sends 25 Jets into Taiwan's Defence Zone on National Day*, <https://www.france24.com/en/live-news/20211001-china-sends-25-jets-into-taiwan-s-defence-zone-on-national-day>, (Erişim Tarihi: 12.03.2022).
- Friedman, E. (2007). China's changing Taiwan policy. *American Journal of Chinese Studies*, 14(2), 119-134.
- Gong, Y. ve Lyu, B. (2018). Research on teaching Chinese as a second or Foreign language in and outside mainland China: A bibliometric analysis. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 27(4), 277-288.
- Grossman, D. (2019). *One Country, Two Systems, Lots of Problems*, Financial Times, 21 Haziran 2019, <https://foreignpolicy.com/2019/06/21/one-country-two-systems-lots-of-problems/> (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- Güneş, E. (2007). Yeni yüzyıldaki Çin - Amerika rekabeti. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 7, Eylül-Aralık 2007.
- Huai, J. ve Chiang, C. (2020). *Election Aside, Taiwan's Generation Gap Will Shape Relations with China*, The Diplomat, 09 Ocak 2020, <https://thediplomat.com/2020/01/election-aside-taiwans-generation-gap-will-shape-relations-with-china/>, (Erişim Tarihi: 23.03.2022).
- Huang, A. C. (1999). *Taiwan's Defense Modernization for the 21st Century: Challenges and Opportunities*, Conference on War and Peace in the Taiwan Strait, <https://www.jstor.org/stable/48601774>, (Erişim Tarihi: 24.02.2022).
- Kuo, L. (2022). *Taiwan Election: Tsai Ing-wen Wins Landslide in Rebuttal to China*, Guardian, 11 Ocak 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/jan/11/taiwan-re-elects-tsai-ing-wen-as-president-in-clear-message-to-china>, (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- Lawrence, R. S. (2022). *Historical dictionary of Chinese foreign affairs*. Maryland: Rowman & Littlefield Publishers.
- Lee, Y. (2019). *Taiwan leader rejects China's 'one country, two systems' offer*, Reuters, 10 Ekim 2019, <https://www.reuters.com/article/us-taiwan-anniversary-president/taiwan-leader-rejects-chinas-one-country-two-systems-offer-idUSKBN1WP0A4> (Erişim Tarihi: 07.03.2022).
- Leverett, F. ve Bader, J. (2005). Managing china-US energy competition in the Middle East. *The Washington Quarterly*, 9(1), 187-201.
- Matsumoto, H. I. (2010). *The Taiwan Strait Crisis of 1954-55 and U.S.-R.O.C. Relations*, IDE Discussion Paper.
- Mendoza, M. ve Wang, Y. (2018). The U.S. is Reviewing Reports of Imports Linked to a Forced Labor Camp in China, <http://time.com/5483751/u-s-reviews-reports-forced-labor-xinjiang-china/> (Erişim Tarihi: 28.02.2022).
- Minnick, W. (2022). *The Next China Threat: an Invasion of Taiwan?*, The National Interest. <https://nationalinterest.org/blog/buzz/next-china-threat-invasion-taiwan-40317>, (Erişim Tarihi, 28 Mart 2022).
- New China. (2020). *Highlights of Xi's speech at gathering marking 40th anniversary of Message to Compatriots in Taiwan*, 02 Ocak 2020, http://www.xinhuanet.com/english/2019-01/02/c_137715300.htm, (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- Nicholas, P. (2017). *Trump Open to Shift on Russia Sanctions, 'One China' Policy*, The Wall Street Journal, <https://www.wsj.com/articles/donald-trump-sets-a-bar-for-russia-and-china-1484360380> (Erişim Tarihi: 20.03.2022).
- Scheppele, K. L. (2018). Autocratic legalism. *The University of Chicago Law Review*, 85, 545-583.
- Sullivan, J. (2021). *US Deeply Concerned over Taiwan-China Tension*, <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-58837432>, (Erişim Tarihi: 28.02.2022).
- Sutter, R. (2006). The Taiwan problem in the second George W. Bush administration-US officials' views and their implications for US policy. *Journal of Contemporary China*, 15(48), 417-441.
- Office of the President Republic of China (Taiwan). (2022). *President Tsai Issues Statement on China's President Xi's Message to Compatriots in Taiwan*, <https://english.president.gov.tw/News/5621>, (Erişim Tarihi: 22.03.2022).
- Office of Trade Negotiations, Executive Yuan Bureau of Foreign Trade, Ministry of Economic Affairs. (2020). *Progress & Prospect Taiwan's New Southbound Policy*, <https://www.ey.gov.tw/File/E5A547DF934AA2E1>, (Erişim Tarihi: 13.03.2022).
- Oğan, S. (2009). *Doğu Türkistan'da Yaşanan Olayların Sebepleri ve Sonuçları*, <http://www.turksam.org.tr/makale-detay/187-dogu-turkistan-da-yasanan-olaylarin-sebebi-ve-sonuclari>, (Erişim Tarihi: 03.03.2022).

- Özay, M. (2016). *ABD-Tayvan İlişkilerinde Statüko Değişiyor mu?* <http://aa.com.tr/tr/analiz-haber/abd-tayvan-iliskilerinde-statuko-degisiyor-mu/702649>, (Erişim Tarihi: 03.03.2022).
- Quackenbush, C. (2018). *Lawmakers Want to Hold China Accountable Over Abuses in Xinjiang. Here's What to Know*, <http://time.com/5422866/china-us-uighur-detention-accountability/>, (Erişim Tarihi: 20.02.2022).
- Strong, M. (2019). *Chinese Aircraft Carrier Sails through Taiwan Strait Ahead of Elections*, Taiwan News, 26 Aralık 2019, <https://www.taiwannews.com.tw/en/news/3844979>, (Erişim Tarihi: 22.03.2022).
- Taiwan Central Election Commission. (2020). *Presidential and Vice Presidential Election*, (Central Election Commission, 22 Ocak 2020, <https://web.cec.gov.tw/english/cms/pe/32471>, (Erişim Tarihi: 22.03.2022).
- T.C. Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü. (2021), *Tayvan Profili*, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fticaret.gov.tr%2Fdata%2F5f1ebaa313b876b04c77d33d%2FTayvan_Profil_12.2021.pdf&cldn=1958053&chunk=true, (Erişim Tarihi: 12.02.2022).
- Tulun, T. E. (2020). *Taiwan Election 2020: More Ambitious Taiwanese Identity and Developing Constructive Approaches*, <https://avim.org.tr/en/Analiz/TAIWAN-ELECTION-2020-MORE-AMBITIOUS-TAIWANESE-IDENTITY-AND-DEVELOPING-CONSTRUCTIVE-APPROACHES>, (Erişim Tarihi: 20.02.2022).
- USA Office of the Secretary of Defence, Military and Security Developments Involving the People's Republic of China. (2021). *A Report to Congress Pursuant to the National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2000*, <https://media.defense.gov/2021/Nov/03/2002885874/-1/-1/0/2021-CMPR-FINAL.PDF>, (Erişim Tarihi: 22.03.2022).
- Wolfe, A. (2004). *Freeing Uighur Detainees from US Custody Maybe Impossible*, <http://www.asiantribune.com/news/2004/11/04/freeing-uighur-detainees-us-custody-may-be-impossible>, (Erişim Tarihi: 01.03.2022).
- World Economic Outlook International Monetary Fund Report. (2021). *Managing Divergent Recoveries*, [tps://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WEO/2021/April/English/text.ashx](https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WEO/2021/April/English/text.ashx), (Erişim Tarihi: 10.03.2022).
- Wu, H. (2021). *China's Xi Calls for 'Peaceful' Reunification with Taiwan*, USA Today, 2021, <https://www.usatoday.com/story/news/world/2021/10/09/chinas-xi-jinping-calls-peaceful-reunification-taiwan/6072388001/> (Erişim Tarihi: 21.03.2022).
- Wu, J. (1997). Strange bedfellows: Dynamics of government-business relations between chinese local authorities and Taiwanese investors. *Journal of Contemporary China*, 6(15), 319-346.
- Xinhua, H. (2022). Chinese Military Spokesperson Vows Zero Tolerance for 'Taiwan independence' Separatist Acts, <https://english.news.cn/20220310/d1a00f88f4ce4a6eaabb1bc96414a899/c.html> (Erişim Tarihi: 10.03.2022).
- Yılmaz, S. (2008). Yükselen Çin'in güvenlik politikası ve stratejileri. *Stratejik Araştırmalar Dergisi-Journal of Strategic Studies*, 1, 77-98.

EXTENDED ABSTRACT

In 1895, Japan became the winner of the Sino-Japanese War. At the end of the war, the Chinese Government had to cede Taiwan to Japan. II. Having surrendered after World War II, Japan had to relinquish control of Chinese territory it had previously won. The Republic of China (ROC), one of the winners of the war, started to rule Taiwan again with the approval of the United States (USA) and Britain. However, the civil war that broke out in China in the following years led to the separation of China and Taiwan again.

China's problematic relationship with Taiwan, II. The civil war that continued between the Nationalist Party and the Communist Party in China after World War II began with the victory of the Chinese Communist Party led by Mao Zedong in 1949, and the establishment of the People's Republic of China (PRC) in October 1949 and subsequently the defeated Chinese Nationalist Party. The chronic crisis process was registered when Chiang Kai-shek, the leader of his party, the Kuomintang (KMT), banned all parties except the Kuomintang from operating on the island of Taiwan and established an exile regime on the island of Taiwan.

While the PRC sees Taiwan as a separate province from the mainland, ROC, which actually governs Taiwan, considers PRC "separate" from itself when it was founded in 1949, and sees itself as a separate state (Ogan, 2009, p. 6). The KMT continued to claim that ROC was the only legitimate government of all of China until 1971. However, in 1971, the United Nations (UN) General Assembly Resolution No. 2758 recognized the PRC's representatives as "China's only legitimate representatives at the UN", so ROC had to abandon these claims.

On the other hand, the PRC expresses its desire to settle the disputes peacefully through negotiations, in accordance with the principle of "peaceful coexistence" in the border disputes with its neighboring countries. In this context, it resolved the border disputes with Myanmar (Burma), Nepal,

Mongolia and Afghanistan in the 1960s, and also resolved the border problems with Kazakhstan, Kyrgyzstan and Tajikistan in recent years. It offered to initiate the negotiation process to resolve the border dispute with India. However, the border issue of the PRC with Russia, its problems with East Turkestan, Tibet, Taiwan and Hong Kong still continue actively. The PRC is frequently on the agenda of the world, especially due to East Turkestan and Tibet problems, and is accused of human rights violations. Despite the new National Security Law that it enacted to prevent anti-PRC protests in Hong Kong and to further consolidate its sovereignty in Hong Kong, it continues to have problems and human rights violations. On the issue of Taiwan, we are faced with current news in which the message that the PRC follows aggressive policies and will never give up on the island is constantly repeated.

What makes Taiwan so important is its geopolitical position and economic power. Located on an island in the Taiwan Strait, which connects the South China Sea to the Pacific Ocean, with an area of 38,188 square kilometers; Today, with its political structure under the name of ROC and its population approaching 25 million, it shows itself among the top 20 economies of the World. It is almost like Ibn Khaldun, who emphasized the effects of the geography and economic situation on human well-being, as well as Taiwan's position in this important award status; It is a punishment that refers to the phrase "*geography is destiny*". Because its position causes it to be under constant threat.

Here, in addition to the issues we have listed above about the importance of Taiwan itself and the parties separately, if we try to predict what may happen to the world political arena, which has started to be reshaped as a result of the 2008 World Economic Crisis, in the dynamics of international relations, and what may happen after the pandemic process, the region in the Indo-Pacific region. We will also understand better how important the status of a single island can be.

We can summarize this complexity in 3 main topics and questions;

- Strategic position and sovereignty,
- Identity,
- Economic.

It has a say in the Indo-Pacific region that dominates the island.

Taiwan is in an important position that must be kept under constant control and pressure in order to increase its influence in Asia for the United States and to reduce the influence of the United States in Asia for the PRC. It is thought that Taiwan, which has begun to lose its influence in the region and in the world due to the rise of mainland China, will be a matter of regional "*strategic competition*" for China in the upcoming period. The other power that will suffer the most from this situation will be the USA. In this article, China's Taiwan policy and the future scenarios that this policy may lead are discussed.